

5. Perjantaina 7 päivänä huhtikuuta 1995

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Vaaleja

1) Eduskunnan kirjaston hallituksen
vaali..... 48

Lähetekeskustelu

2) Lakialoite laiksi neuvoa-antavasta
kansanäänestyksestä Suomen osallistumi-
sesta Euroopan talous- ja rahaunionin kol-
manteen vaiheeseen 49

Lakialoite 1/1995 vp (Seppänen)

3) Lakialoite laiksi rakennuslain muut-
tamisesta 58

Lakialoite 2/1995 vp (Helle ym)

Puhetta johtaa puhemies Lipponen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi
edustajat Aaltonen, Alho, Hyssälä, Jaakonsaari,
Jääteenmäki, Kanerva, Komi, Krohn, Kääriäi-
nen, Laakso, Leppänen P., Mähönen, Pesälä,
Polvi, Tiilikainen, Tiuri, Viinanen ja Vähänäkki.

Nimenhuudon jälkeen ilmoitetaan ed. Jaa-
konsaari.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päi-
västä sairauden vuoksi ed. Hyssälä, virkatehtä-

vien vuoksi edustajat Kanerva, Kääriäinen,
Laakso, Pesälä, Tiuri ja Viinanen sekä yksityis-
asioiden vuoksi edustajat Komi, Krohn, Mähö-
nen, Polvi, Tiilikainen ja Vähänäkki.

Muist sanat V. J. Sukselaisen kuoleman johdosta

P u h e m i e s : Hyvät edustajatoverit, ärade
riksdagskamrater! Eilen saapunut surunviesti
kertoo, että eduskunnan entinen pitkäaikainen
puhemies, pääjohtaja, kansleri ja professori Vie-
no Johannes Sukselainen on kuollut. Hänessä
keskuudestamme poistui yhteiskunnallinen vai-
kuttaja ja poliitikko, joka keskeisillä paikoilla ja
hyvin monipuolisella tavalla toimi maan ja kan-
san hyväksi usean vuosikymmenen ajan.

Vaativuudesta oloista lähtenyt V. J. Sukselainen kouliintui tunnustetuksi kansantalousmieheksi ja sosiaalipoliitikoksi. Me muistamme hänen ansiokkaan panoksensa Yhteiskunnallisen Korkeakoulun, nykyisen Tampereen yliopiston, hyväksi. Me muistamme hänet Kansaneläkelaitoksen pitkäaikaisena pääjohtajana.

Mutta ennen kaikkea muistoissamme on kuva puoluejohtaja, kansanedustaja ja ministeri V. J. Sukselaisesta, joka vuodesta 1948 lähtien oli miltei yhdenjaksoisesti kansanedustajana vuoteen 1979 ja joka 1950- ja 1960-luvuilla oli valtioneuvoston jäsen useaan otteeseen toimien kahden hallituksen pääministerinä.

Ne ajat, joina V. J. Sukselainen hoiti korkeimpia luottamustehtäviä, eivät olleet helppoja. Hänen rauhallista ja sovittelevaa olemustaan tarvittiin moneen otteeseen asettelemaan aikojen myrskyissä liian rajuiksi nousseita aaltoja, nostivatpa niitä sitten ihmiset tai asiat.

V. J. Sukselainen var en framträdande gestalt också i det nordiska samarbetet. Tack vare sin enorma energi hann han även engagera sig i Nordiska rådets arbete.

V. J. Sukselainen oli myös pohjoismaisessa yhteistyössä näkyvä hahmo, jonka tarmokkuu-

desta liikeni energiaa mm. Pohjoismaiden neuvoston työhön.

V. J. Sukselainen oli eduskunnan puhemies 1956—58, 1968—69 ja vuodesta 1972 aina vuoden 1975 toisten valtiopäivien loppuun. Epäilemättä hän kuuluu huomattavimpien puhemies-temme joukkoon P. E. Svinhufvudin, Kyösti Kallion, Väinö Hakkilan, K. A. Fagerholmin ja Johannes Virolaisen ohella.

Kunnioittakaamme hetken hiljaisuudella V. J. Sukselaisen muistoa kiitollisina hänen pitkäaikaisesta ja ansiokkaasta työstään isänmaamme hyväksi.

Hetken hiljaisuus.

Muistosanoja edustajat kuuntelevat seisoal-
laan.

Eduskunnan pankkivaltuutettujen puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että eduskunnan pankkivaltuutetut ovat valinneet puheenjohtajakseen ed. Niinistön ja varapuheenjohtajakseen ed. Puhakan.

Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunta on valinnut puheenjohtajakseen ed. C. Anderssonin ja varapuheenjohtajakseen ed. Sasin.

Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunta on valinnut puheenjohtajakseen ed. Halosen ja varapuheenjohtajakseen ed. S-L. Anttilan.

Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön parlamentaarisen yleiskokouksen Suomen valtuuskunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön parlamentaarisen yleiskokouksen Suomen valtuuskunta on va-

linnut puheenjohtajakseen ed. Uosukaisen ja varapuheenjohtajakseen edustajat Kiljusen ja Aulan.

Uusia hallituksen esityksiä

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että tasavallan presidentti on tänään antanut eduskunnalle hallituksen esitykset n:ot 1 ja 2.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Eduskunnan kirjaston hallituksen vaali

P u h e m i e s : Päiväjärjestyksen 1) asiana on eduskunnan kirjaston hallituksen vaali.

Ilmoitetaan, että vaalia varten on opetusministeriö Eduskunnan kirjastosta annetun lain 3 §:n 2 momentin mukaisesti 27.3.1995 päivättyssä kirjeessään nimennyt ehdokkaat eduskunnan ulkopuolisten asiantuntijajäsenten ja heidän henkilökohtaisten varajäsentensä valitsemiseksi.

Kun kirjaston hallituksen vaalia varten vaalisäännön 7 §:n mukaan jätetyssä ehdokaslistassa, jonka olen tarkastanut ja hyväksynyt, on kirjaston hallituksen kansanedustajajäseniksi ja asiantuntijajäseniksi sekä heidän varajäsenikseen ehdotettu valittaviksi yhtä monta kuin vaalissa on valittavia, totean vaalisäännön 10 §:n nojalla, että vaali on yksimielinen ja että valituiksi ovat tulleet seuraavat henkilöt.

Sihteeri lukee:

Kansanedustajajäsenet

Ed. Liisa Hyssälä
varajäsenenään ed. Pehr Löf

Ed. Maija-Liisa Veteläinen
varajäsenenään ed. Hannu Takkula

Ed. Kaarina Dromberg
varajäsenenään ed. Anssi Rauramo

Ed. Leena Luhtanen
varajäsenenään ed. Tuija Pohjola

Ed. Risto Kuisma
varajäsenenään ed. Veijo Puhjo

Asiantuntijajäsenet

Lainsäädäntöneuvos Markku Tyynilä
varajäsenenään tietopalvelupäällikkö Asta
Niskanen
edustaen valtionhallinnon asiantuntemusta

Dosentti Lauri Hannikainen
varajäsenenään professori Ahti Saarenpää
edustaen oikeustieteellisen tutkimuksen asian-
tuntemusta

Apulaisprofessori Anne Eskelinen
varajäsenenään dosentti Jyrki Käkönen
edustaen valtiotieteellisen tutkimuksen asian-
tuntemusta

Edellä mainituista edustajista hallituksen pu-
heenjohtajaksi Kaarina Dromberg ja varapu-
heenjohtajaksi Leena Luhtanen.

P u h e m i e s : Merkitään.

P u h e m i e s : Eduskunta päättäneen ilmoit-
taa vaalista opetusministeriölle.

Hyväksytään.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. **H a l o n e n :** Arvoisa puhemies! Ilmoi-
tan suuren valiokunnan jäsenille, että valiokunta
kokoontuu tänään kello 14.

2) Lakialoite laiksi neuvoo-antavasta kansanäänestyksestä Suomen osallistumisesta Euroopan talous- ja rahaunionin kolmanteen vaiheeseen

Lähetekeskustelu
Lakialoite 1/1995 vp (Seppänen)

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa,
että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. **S e p p ä n e n :** Herra puhemies! Joku
sanoi, että olepa nyt tarkkana, ja vastasin hänelle,
että ainahan minä olen tarkkana, ja jos minä
en ole nyt tarkkana, niin seuraava puheenvuoron
pitäjä kyllä on tarkkana. Kyseessä on lakialoite

kansanäänestyksestä, ja pohjana on edellisestä
eduskunnasta silloisen kansanedustaja Heidi
Hautalan ponsi, jonka mukaan hyväksyessään
EU-liittymissopimuksen eduskunta edellyttää,
että EU:n perustamissopimusten merkittävistä
muutoksista päätetään Suomessa kansanäänestys-
tyksellä.

Tätä pontta ei silloin hyväksytty. Äänin 147—
35 se hylättiin. Pääasiassa vihreistä, vasemmisto-
liittolaisista ja kristillisistä koostuva vähemmistö
ei siis saanut kansanäänestyspontta läpi. Totean
kuitenkin tässä yhteydessä, että tämän ponnen
puolesta äänestivät tulevista hallituskumppa-
neistamme sosialidemokraateista edustajat Jaa-
konsaari, Tuomioja ja Skinnari.

Mutta nyt tavallaan on tulossa ongelma sen
takia, että tässä ed. Hautalan ponnassa sanotaan,
että EU:n perustamissopimuksen merkittävistä
muutoksista päätetään Suomessa kansanäänestys-
tyksellä. Nyt kun Suomea ollaan liittämässä Ta-
lous- ja rahaliitto Emun jäseneksi, näköpiirissä
on, että tämä asia ei tule esille hallitusten välises-
sä konferenssissa ensi vuonna, vaan tässä asiassa
edetään Maastrichtin sopimuksen artiklojen
105—109 m mukaan, ja tällöin tämä ponsi ei
ulottuisikaan siihen tilanteeseen, koska nyt ei
olla muuttamassa Maastrichtin sopimusta, vaan
ollaan etenemässä tarkalleen Maastrichtin sopi-
muksen mukaan.

Sen perusteella jo ensi vuoden lopussa Eu-
rooppa-neuvosto tai ministerineuvosto EU:ssa
päättävät määräenemmistöllä siitä, täyttääkö
riittävän moni maa ne kriteerit, joiden mukaan
Euroopan talous- ja rahaunionin kolmas vaihe
alkaa. Tällöin täytyy todeta, että Suomen puoles-
ta Eurooppa-neuvosto tai ministerineuvosto
määräenemmistöllä saattavat tehdä tällaisen
päätöksen myös vastoin meidän omaa tahtoam-
me.

Kuitenkin Suomen ulkoasiainvaliokunta esiti
omassa mietinnössään, että liittymisestä kol-
manteen vaiheeseen päätetään hallituksen erillisen
esityksen perusteella. Tällä tavalla Suomi
asettui Saksan ja Hollannin linjalle, jonka mu-
kaan Maastrichtin sopimus ei sinällään edellytä
meidän menevän mukaan Talous- ja rahaunionin
kolmanteen vaiheeseen. Muistutan vielä siitä,
että Englannilla ja Tanskalla on jo Maastrichtin
sopimuksessa oikeus olla menemättä mukaan
Talous- ja rahaunioniin. Minusta Suomen edus-
kunnan on pidettävä kiinni ulkoasiainvaliokun-
nan hyväksymästä linjasta.

Mutta mitä nyt sitten on tapahtumassa? Nyt
on tapahtumassa niin, että tämä asia ei tule enää

EU:ssa uudelleen käsittelyyn, vaan edetään Maastrichtin sopimuksen perusteella ja muut voivat vastoin meidän omaa tahtoaamme tehdä päätöksen, jonka mukaan mekin olemme mukana Talous- ja rahaunionin kolmannessa vaiheessa. Tämän takia minusta täytyy palauttaa tämä tilanne eduskuntaan ja Suomeen niin, että muut eivät voi siitä asiasta päättää puolestamme, vaan meidän täytyy esimerkiksi kansanäänestyksen perusteella ottaa tähän asiaan kantaa. Kysymyksessä on niin mittava Suomen etuja koskeva asia, että sitä emme voi jättää muiden, ulkovaltojen tekemäksi.

Sitten vielä kysymys siitä, onko edellisen hallituksen pyrkimys mennä mukaan Talous- ja rahaunioniin ensimmäisessä ryhmässä oikea. Mielestäni se linja ei ole oikea. Esimerkiksi Englannin keskuspankin pääjohtaja Eddie George sanoi lehtitiedon mukaan: "Emun kautta me luopuisimme yhdestä sisäisestä sopeuttamisvälineestä eli valuuttakurssin muutoksista. Alueet, joissa tuottavuus on heikko, kärsisivät jatkuvasta työttömyydestä. Seurauksena voisi olla mm. entistä enemmän siirtolaisuutta paremmin menestyville alueille. Tällaisessa tilanteessa sopeuttamiskeinoksi tarjottaisiin helposti nimellispalkkojen laskemista, mutta George ei usko, että sellaisia päätöksiä voidaan tehdä missään."

Eli tältä osin Englannin keskuspankin pääjohtaja esittää niitä samoja epäilyksiä, joita ulkoasiainvaliokunta myöskin omassa mietinnössään esitti, kun se katsoi: "Rahaliittoon kohdistuu epäilyjä, jotka perustuvat siihen, ettei Eurooppa olisi vielä riittävän yhtenäinen talousalue ns. optimaalisen rahaliiton muodostamiseksi. Toimiakseen tasapainoisesti rahaliitto edellyttää joko erittäin suurta hintojen ja palkkojen joustoa, mahdollisuutta suuriin työvoiman muuttoliikkeisiin ja/tai rahaliiton alueiden välillä epäsymmetrisiä ulkoisia vaikutuksia tasaavia automaattisia kompensatiojärjestelmiä." Tarkoittaa siis käytännössä aluepolitiikkaa. Myös tasavaltamme kunnioitettu entinen presidentti Mauno Koivisto kelvää vaaran, että Suomi tulee muodollisesti kelvolliseksi Rahaliittoon ilman, että tosiasiallinen asemamme olisi riittävän korjaantunut.

Tältä pohjalta haluan todeta, että Euroopan unionissa Talous- ja rahaliiton kolmanteen vaiheeseen siirryttäessä meille tulee ongelma, sama EU:n rahapolitiikka ei sovellu kaikille. Se politiikka, joka soveltuu Saksalle, ei sovellu meille, meillä se syrjäalueilla tuottaa työttömyyttä, se tuottaa palkanalennusten tarpeen ja mahdolli-

sesti merkittävää muuttoliikettä maastamme ulos.

Tämän takia mielestäni on kohtuutonta, jos päätös Talous- ja rahaliiton kolmanteen vaiheesta tehdään maamme rajojen ulkopuolella, tarvittaessa myös vastoin meidän omaa kantaa. Tätä varten minusta on valmistauduttava siihen kansanäänestyksellä tai mahdollisuudella kansanäänestykseen. Jos ei ole muuta keinoa sitoutumisen välttämiseksi ja työttömyyden torjumiseksi, meidän ei pidä mennä mukaan Talous- ja rahaunionin kolmanteen vaiheeseen. Meidän on ajettava omia etujamme, ja kyllä kai asia näiltä näkymiltä on sillä tavalla, että jos vaihtoehtoina ovat markan arvo ja työttömyys, silloin on toimittava työttömyyttä vastaan ja tarvittaessa myös äänestettävä Talous- ja rahaunionin kolmanteen vaiheeseen liittymistä vastaan.

Ministeri S a l o l a i n e n : Herra puhemies! Muutama kommentti ed. Seppäsen äskeisen puheenvuoron johdosta.

Ensinnäkin Euroopan rahaliiton jäsenyydestä on päätettävä Suomessa. Millä tavalla päättämisen käytännössä tehdään, on tietenkin keskustelukysymys. Oma näkemykseni on, että päätöksen pitäisi tapahtua eduskunnassa ja eduskunnan toimesta.

Mitä tulee Rahaliiton, Emun, aikatauluun, on todettava, että viime aikoina on tullut hyvin monenlaista tietoa siitä, mikä se voisi olla. Eräiden hyvin painavien näkemysten mukaan Emuun voitaisiin päästä vasta tämän vuosituhannen loppuvuotena eli 1999. Oleellista koko tässä keskustelussa myös Suomessa on tietenkin se, että me pidämme maksimaalisesti huolta siitä, että Suomi pyrkii joka tapauksessa kriteerien täyttämiseen riippumatta siitä, millä aikataululla Euroopan unionin Rahaliitto toteutetaan. Tämä on minusta pääpaino suomalaisessa sisäisessä debattissa, millä tavalla voimme kriteerit täyttää. On aivan selvää luettuani viimeisimpiä raportteja Euroopan unionin pääkaupungeista, että kriteereistä tullaan ehdottomasti pitämään kiinni. Viimeisin raportti mm. Saksasta oli se, että kriteerit on ehdottomasti täytettävä ja että siinä suhteessa mitään vesitystä ei tulla sallimaan.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä olen vähän hämmentynyt ed. Seppäsen aloitteesta ja hänen perusteluistaan. Tähän maahan ollaan muodostamassa hyvin laajapohjaista hallitusta, joka nojaa poliittisen kartan kaikkiin kulmiin. Sillä on tulevassa

eduskunnassa, jos se toteutuu, 145 kansanedustajaa, se pystyy käytännössä tekemään minkälaiset päätökset hyvänsä lukuun ottamatta eräitä perustuslaillisia päätöksiä. Tässä ryhmittymässä on mukana vasemmistopuolue merkittävänä puolueena, ja ed. Seppänen on hyvin keskeinen hahmo vasemmistoliiton piirissä.

Nyt minulle herää ajatus, kun hän huutaa kansaa apuun tässä asiassa, eikö ed. Seppäsen edustama poliittinen ryhmittymä aiokaan olla enää hallitusryhmittymässä mukana. Tai ettekö te luota enää muutama päivä neuvottelujen jälkeen tähän uuteen poliittiseen ryhmittymään? Vai onko kysymys siitä, että te luotte esityksellänne pohjaa kirjalle "Emu vai ei", edellinen oli varsin hyvä?

Minä en ymmärrä sitä, kun teillä on hallituksessa mahdollisuus puuttua asiaan ja varmasti hallitusohjelmassa hyvin pitkälti paneudutaan jo Emu-kysymykseen, että te teette nyt ehdotuksia tietyllä tavalla tulevan hallituksen sisältä rikkoen järjestelmää, joka nyt on syntymässä. Toivoisin, että ed. Seppänen hieman selvittäisi, miksi huudatte kansan puoleen, kun olette mukana tulevassa vahvassa hallituksessa ja sitä kautta estämässä tämän traagisen tapahtuman, jota te tietysti vilpittömästi pelkäätte.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä taas en ole yllätynyt siitä, että tällainen lakialoite on tullut ja että ed. Seppänen kääntyi kansan puoleen. Sehän on, ed. Aittoniemi, oikein mukava kääntyä aina välillä kansan puoleen, kun on oikein suurista asioista kysymys. Nyt on kahdessa puheenvuorossa, ed. Seppäsen ja ministeri Salolaisen, itse asia kuvattu aivan oikein, mitkä ovat Emu-kriteerit ja toisaalta mikä on se tarkoituksenmukaisuus, joka asiaan liittyy.

Yhdestä asiasta olen kuitenkin ed. Seppäsen kanssa eri mieltä, siitä muodosta, millä kansanäänestys pitäisi järjestää. Mielestäni viime syksyn kokemusten perusteella pitäisi olla nimenomaan sitovasta kansanäänestyksestä kysymys. Jos mentäisiin neuvoa-antavaan kansanäänestykseen, ed. Seppänen, sehän merkitsi käytännössä sitä, että sen jälkeen asiasta olisi valtava spekulaatio, mikä johtaisi valuuttakurssien heilahteluihin. Olen kovasti huolissani siitä hallituksesta, jossa te olette ministerinä, jos sinä aikana juuri esiintyy voimakkaita valuuttakurssiheilauksia. Minä oletan, että te seuraavassa vastauspuheenvuorossanne muutatte ehdotuksenne sitovaksi kansanäänestykseksi.

Ed. Ala-Nissilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pidän hyvänä, että ed. Seppänen on ahkeroinut jo tässä vaiheessa aloitteen parissa. Emun kolmanteen vaiheeseen menemisestä pitää todella Suomessa keskustella. Kiinnittän kuitenkin huomiota siihen, että kun Suomi on EU:n jäsen, tämä on varsin monimutkainen asia. On niin, että Emu-kriteerit sitovat meitä joka tapauksessa, olemme kolmannessa vaiheessa mukana tai emme. Ehkä kaikkein huonoin tilanne olisi se, että me putoaisimme jollakin tavalla väliin, kriteerit meitä sitoisivat mutta me emme saisi Rahaliiton etuja hyväksemme. Kiinnittän myös huomiota siihen, että kysymys on vähän yksinkertaistettu. Ei Emun kolmas vaihe merkitse sitä, että Suomessa kaikki rahapoliittinen päätöksenteko siirtyisi meidän maastamme pois.

Lopuksi olen sitä mieltä, että ed. Seppäsen aloite on vanhentunut. Jos ei tänään niin ensi viikolla näistä kysymyksistä päätetä ja linjataan tulevissa hallitusneuvotteluissa. Keskustelualoitteet ovat siinä mielessä toissijainen asia. Hallitusneuvotteluissa viitataan tähän kysymykseen, uskon näin, ja ed. Seppänen on tukemassa sitä linjaa, joka sieltä syntyy.

Ed. Elo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herrä puhemies! Minustakin on ihan hyvä asia, että Emu-kysymys tulee nyt heti esille eduskunnan kokoontuessa, koska asia on hyvin ajankohtainen. Minulla on mahdollisuus vielä perustella puheenvuorossani vähän tarkemmin asiaa, mutta tässä yhteydessä esittäisin vain ed. Esko Seppäsen kysymyksen, kuvitteleeko hän todella, syntyy nyt sitten Emu tai ei, jos Suomi kuitenkin siinä tapauksessa, että se syntyy, jää ulkopuolelle, että jokin esimerkiksi ulkomainen taho sijoittaisi tällaiseen devalvaatioherkkään, pienen valuutta-alueen markkaan. Meillä on kuitenkin noin 60 miljardia Suomessa ulkomaisia sijoituksia. Miten näiden sijoitusten käy ja minkälainen talouden romahdus seuraa siitä, jos Suomi pyrkisi siinä tapauksessa, että syntyy myönteinen päätös Emusta, todella olemaan sen ulkopuolella? Minusta ed. Seppäsen kannattaisi nyt tarkkaan miettiä tätä näkökohtaa, ja toivottavasti hän myös vastaa tähän kysymykseen.

Ed. M. Pohjola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maastrichtin sopimuksessa mainitaan kaksi vuosilukua, 1997 ja 1999. Jompanakumpana näistä jäsenmaiden valuuttojen kurssit sidotaan kiinteästi toisiinsa ja tämän jälkeen otetaan käyttöön yhteinen valuutta niissä

maissa, jotka täyttävät rahaliiton edellytykset. Nyt näillä näkyillä Suomi ei täytä rahaliiton edellytyksiä. Ne maat, jotka eivät edellytyksiä täytä, tulevat sitten perässä pikkuhiljaa omaa tahtiaan.

Sitä vastoin yhtä mieltä olen ed. Seppäsen kanssa siitä, että Euroopan unioni on nyt historiallisessa käännekohdassa, joka oleellisesti tulee muuttamaan unionin rakennetta ja toimintaa. Siinä mielessä on hyvä, että tästä asiasta keskustellaan, mutta se, että näin monimutkainen asia, joka koskee raha- ja finanssipolitiikkaa, pantaisiin kansanäänestykseen, on hätävarjelun liioittelua. Tämä on nimenomaan asia, joka kuuluu eduskunnan päätettäväksi, ja eduskunnan täytyy kantaa vastuu ja paneutua tähän asiaan.

Ed. Jaakonsaari merkitään läsnä olevaksi.

Ed. T a r k k a : Arvoisa puhemies! Valtiovalta Suomessa kuuluu kansalle, jota edustaa valtiopäiville kokoontunut eduskunta. Ed. Seppäsen aloite Emu-kansanäänestyksestä on ristiriidassa tämän hallitusmuodon johtavan periaatteen kanssa, vaikka tietysti se on samalla sopusoinnussa neuvoa-antavaa kansanäänestystä koskevien säädösten kanssa. Eduskunnan asema ja uskottavuus murenevät pahoin, jos tavaksi tulee, että aina, kun on ratkaistava jokin hyvin iso ja vaikea asia, eduskunta väistää vastuunsa ja menee kansan selän taakse. Kansalla on niin monta selkää, että kun kansa päättää, kukaan ei kannata vastuuta. Eduskunta on olemassa sitä varten, että se päättää ja kantaa vastuun. Ed. Seppäsen aloite ei tämän takia herätä ensi sijassa kysymystä siitä, olisiko siinä esitetty neuvoa-antava kansanäänestys järjestettävä vai ei. Se herättää pikemminkin kysymyksen siitä, mikä yleensä ottaen on neuvoa-antavan kansanäänestyksen asema valtiollisessa järjestelmässämme.

EU-jäsenyydestä viime vuonna järjestetty kansanäänestys onnistui kansan ja äänestyksen osalta hyvin, mutta eduskunta ei pystynyt hallitsemaan rooliaan. Edellisen eduskunnan pieni vähemmistö käytti häikäilemättä hyväkseen sen hyvin teoreettisen ja hyvin pienen pelivaran, joka syntyy kansanäänestyksen neuvoa-antavasta luonteesta. Tuloksena oli niin nöyryyttävä ja nolo farssi, että vieläkin hävettää, vaikka lopputulos oli kansan tahdon mukainen.

Hallitusmuodossa on siis ristiriita sen 2 §:ssä ilmaistun edustuksellisen demokratian pääperi-

aatteen ja sen neuvoa-antavaa kansanäänestystä koskevien säädösten välillä. Edustuksellisen demokratian pääperiaatteenahan on se, että eduskunnalla on itsenäinen päättävä valta ja se kantaa sitten vastuun päätöksistä. Siksi on harjoitettava erityisen huolellista harkintaa, ennen kuin turvaudutaan tästä poikkeavaan menettelyyn. Neuvoa-antavassa kansanäänestyksessä kansa ilmaisee vain mielipiteen mutta ei tee päätöstä. Sen jälkeen eduskunta joutuu päättämään ikään kuin jo päätetyn asian, jota kuitenkin ei vielä ole päätetty.

Ed. Seppäsen aloitteeseen on syytä suhtautua erittäin suurin varauksin paitsi tästä valtiofilosofisesta syystä myös siinä omaksutun tyyliilajin takia. Lakialoitteen perustelut ovat sellaista propagandistista iloittelua, johon on totuttu lähinnä vappulehdissä ja vaalibrosyyreissä. Sellaisen hengenviljelyn oikea paikka ei ole demokratian kaikkein keskeisimpiin kuuluvan säädöksen perusteluissa.

Mutta tämän aloitteen esittämää ongelmaa kannattaa harkita periaatteellisella tasolla. Haluaisin korostaa hyvin voimakkaasti edustuksellisen demokratian ydintä, mutta silti kansalle voidaan hyvin varata mahdollisuus ottaa ratkaisijan osa erityisen laajakantoisissa kysymyksissä. Silloin olisi edustuksellisen demokratian kannalta johdonmukaista uudistaa hallitusmuodon kansanäänestystä koskevat säädökset. Olisi luultavasti nykyistä järjestelmää linjakkaampaa, jos eduskunta voisi erityisen laajakantoisia kysymyksiä ratkaistessaan säätää samalla, että eduskunnan päätöksestä järjestetään kansanäänestys, joka sitten vahvistaa tai hylkää eduskunnan tekemän ratkaisun. Silloin eduskunta säilyttäisi sille kuuluvan päättäjän roolin, mutta kansalle jäisi viimeinen sana. Tällainen ratkaisu yhdistäisi ihanteellisella tavalla edustuksellisen ja suoran demokratian parhaat ominaisuudet.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies S.-L. Anttila.

Ed. T u o m i o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen kuulunut niihin, jotka ovat olleet pitkään hyvin epäileviä yleensä kansanäänestysmenettelyn suhteen. Mutta olen kyllä tarkistanut kantaani jo hyvissä ajoin, kun EU-jäsenyyskysymys lähestyi. Olin sitä mieltä, että se on sellainen asia, joka tulee ratkaista kansanäänestyksellä. Ja vaikka käyty kansanäänestys oli neu-

vaa-antava, oli tärkeätä, että kansalaisten tiedossa oli, että selvä enemmistö kansanedustajista ja eduskuntapuolueista oli sitoutunut kunnioittamaan kansanäänestyksen tulosta. Näin myös huomattava osa niistä edustajista, jotka olivat kansanäänestyksessä toisella kannalla, mm. vasemmistoliitto lähes kokonaisuudessaan, oli kansanäänestystuloksen mukaisesti äänestämässä Suomen jäsenyyden puolesta.

Kansanäänestysmenettelyyn liittyy moniakin ongelmia. Kun eduskunnassakin on otettu EU-jäsenyyden yhteydessä se kanta, että myös vastaisuudessa, jos eteen tulevat Euroopan integraation olennaisia syventämistä tarkoittavat valtiosopimukset, silloinkin tulisi harkita kansanäänestysmenettelyä, niin olen myös sillä kannalla kuin ed. Tarkkakin. Tässä tilanteessa oikeampi menettely kuin neuvoo-antava kansanäänestys etukäteen olisi, että eduskunta sillä vastuulla, joka sille kuuluu, tekee ensin asiassa ratkaisun, mutta se alistetaan sitten kansanäänestyksen vahvistetavaksi tai kumottavaksi.

Lopuksi varmuuden vuoksi todettakoon, että Rahaliittoon liittyminen tai liittymättä jättäminen on mahdollisimman huono kansanäänestysasia. Sitä ei voi ratkaista sen enempää neuvoo-antavalla kuin sitovallakaan kansanäänestyksellä. Päätöksenteko kuuluu eduskunnalle.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tarkan neitsytesitelmä oli sinänsä ihan hyvä esitys, mutta hän olisi voinut mainita myös sen, että eduskunta joka tapauksessa päättää lailla sitovasta kansanäänestyksestä tai neuvoo-antavasta kansanäänestyksestä ja siinä yhteydessä voi käydä erittäin perusteellisen debatin omalta osaltaan tässä asiassa. Jos on kysymys esimerkiksi sitovasta kansanäänestyksestä, niin 5/6:n enemmistö päättää lain kiireellisyydestä eduskunnassa, jolloin siihen erikoisesti sisältyy perusteellinen arviointi koko asiasta. Olen siis eri mieltä kuin ed. Tuomioja myös siitä, millä tavalla asiassa tulisi menetellä. Mielestäni sitova kansanäänestys on ainoa oikea ratkaisu tällaisen asian yhteydessä.

Ed. Elo: Arvoisa rouva puhemies! Kuten täällä on jo todettu, on hyvä asia, että ed. Seppänen on tehnyt tästä asiasta aloitteen ja me saamme tämän tärkeän asian heti eduskunnan ensimmäisessä varsinaisessa keskustelustunnossa käsitteelyyn.

Tosiasiahan on se, että vaalitaistelun aikana EU:hun liittyvät kysymykset jäivät aivan liian

vähälle huomiolle. Muun muassa EU:n laajentuminen ja erityisesti asia, joka Esko Seppäsen aloitteeseen sisältyy, Emu-kysymys, jäivät lähes kokonaan käsittelemättä siksi, että ilmeisesti lähes kaikki ehdokkaat puhuivat lähinnä vain talous- ja työllisyyspolitiikasta.

Kun nyt ollaan kasaamassa viiden puolueen hallitusta, niin näyttää siltä, että hallitusohjelmassa tullaan sitoutumaan Suomen liittymiseen Emuun. Siinä mielessä eräs kysymys on syytä ed. Esko Seppäselä esittää. Onko hänen aloitteensa laajemminkin ollut esillä vasemmistoliiton ryhmässä ja onko se enteellistä vasemmistoliiton suhtautumiselle Emu-kysymyksen?

Mitä tulee keskusteluun, niin se on erittäin tarpeellista täällä eduskunnassa ja varmasti on tarpeellista käydä myös hyvin laaja kansalaiskeskustelu tästä asiasta. Palaan vähän myöhemmin kansanäänestysfilosofiaan, ja siitä meillä täällä on varmasti erilaisia näkemyksiä.

Ed. Seppäsen aloitteen sisältöön vielä muutama sana. Ed. Seppäsenhän kovasti korostaa inflaatiotavoitetta ja inflaatiotavoitteen haitallisuutta, kun hän on aloitteen tehnyt. On varmaan selvää se, että rahapolitiikka tulee tulevaisuudessa olemaan yhä keskeisempi ja se tulee hyvin pitkälle määrittämään myös sellaisia asioita, joita Suomen eduskunta on aikaisemmin pystynyt ratkaisemaan. Kannattaa tässä yhteydessä korostaa, ettei inflaatiotavoite ole suinkaan ainoa Emu-kriteeri, kuten me tiedämme, vaan kysymys on hyvin pitkälle myös siitä, minkälaiseksi me sallimme muodostuvan valtion velan ja erityisesti budjettivajeen. Näiltä osinhan Suomi on jo mennyt Emu-kriteerien ohi eli meidän valtion velkamme on ilmeisesti lähes 70 prosenttia vuoden lopulla ja budjettivaje, joka saisi olla korkeintaan 3 prosenttia bruttokansantuotteesta, on jo ajat sitten ylittänyt tämän Emu-kriteerin.

Ed. Seppänen aloitteessaan tuo myös hyvin vahvasti esille tiukan inflaatiopolitiikan ja työttömyyden yhteyden. Tästä on ilmeisesti olemassa hyvinkin erilaisia käsityksiä tänä päivänä kansantaloustieteilijöiden keskuudessa. Jos katsoo Suomessa noudatettua tiukkaa inflaation vastaisista politiikkaa, niin siinä yhteydessä kyllä voidaan sanoa, että ed. Seppäsen näkemys on osoittautunut oikeaksi parin kolmen viime vuoden osalta. Kun Suomen Pankki syksyllä 92 asetti markan kelluttamispäätöksen jälkeen tiukan 2 prosentin inflaatiotavoitteen, niin se on merkinnyt samanaikaisesti sitä, että kotimarkkinat eivät ole päässeet kasvamaan. Tässä yhteydessä me

olemme oikeastaan tällä päätöksellä taanneet sen, että työttömyys pysyy hyvin korkealla. Sen takia voidaan esittää kysymys, miksi Suomen Pankki asetti 2 prosentin inflaatiotavoitteen vuonna 92 keskellä syvintä lamaa ja mistä tämä prosenttiluku tuli. Esimerkiksi EU:n keskiarvo oli suurin piirtein sama kuin Saksan inflaation vuonna 92 eli noin 4 prosenttia. Voidaan kysyä, minkä takia Suomi otti kaikkein tiukimman inflaatiotavoitteen koko Euroopassa. Siihen täältä ei ehkä löydy vastausta.

Mitä tulee inflaatioon ja työllisyyteen laajemmin, niin varmasti pitkällä aikavälillä on selvää — pitkällä aikavälillä tarkoitan useampaa kuin kahta vuotta — että inflaation vastainen politiikka yhdistettynä muuten terveeseen talouspolitiikkaan on sittenkin pitkällä tähtäimellä myös työllisyyden kannalta kaikkein parasta. Tärkeintähän meidän kannaltamme ja tietysti koko kansantalouden kannalta on se, minkälaiset ovat reaalikorot. Reaalikorot ovat tietysti yhteydessä mm. inflaatiOVAUHTIimme.

Mielestäni nyt, kun hallitusta ollaan muodostamassa ja hallitusohjelmaa ollaan tekemässä, meidän pitää sitoutua alhaiseen inflaatioon, ei kuitenkaan niin, että me hirttäisimme itsemme esimerkiksi 2 prosentin tavoitteeseen, vaan saannotakoon tuollaiseen Euroopan unionin keskiarvoon, joka on tällä hetkellä noin 3—3,5 prosentin luokkaa. Mielestäni Suomessa täytyisi nyt sallia kotimarkkinoilla sen verran inflaatiota, jotta me saisimme työllisyyden parannetuksi. Erityisesti haluan korostaa joustavan inflaatiotavoitteen merkitystä. Minun mielestäni on väärin, ehdottomasti väärin tässä nykyisessä tilanteessa sitoa itseämme hallitusohjelmassa esimerkiksi johonkin tiettyyn tiukkaan inflaatiotavoitteeseen.

Mutta niin kuin me tiedämme, eilenhän julkistettiin tuposet-raportti ja siellä on hyvin mielenkiintoinen ehdotus, joka ainakin Helsingin Sanomien tämän päivän pääkirjoituksen mukaan on pistetty Sixten Korkmanin nimiin. Helsingin Sanomissa todetaan seuraavaa: ”Korkmanin mallin avulla on helppo laskea palkoille keskimääräinen kansantalouden nousuvara eli palkanormi. Se saadaan niin, että inflaatiotavoite ja tuottavuuden arvioitu nousu lasketaan yhteen ja summasta vähennetään työnantajan maksamat eläke- ja sosiaalimaksut.” Edelleen Helsingin Sanomat jatkaa: ”Jos järjestöt toimivat tämän laskelman mukaan, niitä ei voisi enää syyttää siitä, että ne polkevat käyntiin ja pitävät yllä vanhaa inflaatio- ja devalvaatiokierrettä. Jos inflaatiota-

voite ylittyisi, syylliset löytyisivät muualta kuin ammattiyhdistysliikkeestä.”

Tämä on hyvin mielenkiintoinen ehdotus ja tämä malli tuntuu hyvin järkevältä, eli inflaatiotavoite ja tuottavuuden arvioitu nousu lasketaan yhteen ja summasta vähennetään työnantajan maksamat eläke- ja sosiaalimaksut, ja se olisi ns. palkanormi eli se vara, mikä kansantaloudessa olisi palkankorotuksiin.

Mutta kun viime aikoina on keskusteltu inflaatiosta, niin on puhuttu pelkästään siitä vaarasta, mikä aiheutuu esimerkiksi palkankorotuksista. Tässäkin yhteydessä haluaisin todeta sen, että vähintään samanlainen vaara, jopa paljon suurempikin vaara mielestäni on se, että puun hinta on päässyt kerta kaikkiaan nousemaan 15—16 prosenttia esimerkiksi nyt viimeksi tehdyllä ratkaisulla. Ei sitä kannata puolustaa sillä, että sen merkitys puun myyntiarvoon on noin 2 prosenttia bruttokansantuotteesta. Eivät paperityöntekijöiden palkat ole varmasti niinkään paljon bruttokansantuotteesta, eli kaikki inflaatiopaineet pitäisi ottaa samalla tavalla huomioon.

Arvoisa puhemies! Muutama sana vielä kansanäänestyksestä. Henkilökohtaisesti olen kyllä sitä mieltä, että tämä asia, niin kuin ed. Tuomioja myös täällä totesi, on kysymys, joka pitää eduskunnan ratkaista. Kun EU-keskustelua käytiin, niin aivan selvästi oli erilaisia näkemyksiä kansalaisten keskuudessa, mm. sellaisia ajatuksia, että on hyvä, että kansa saa ratkaista. Minusta oli hyvä, että me kävimme varsin perusteellisen keskustelun kuitenkin koko Suomen EU-politiikasta ja näin me sen kansanäänestyksellä pystyimme myös saattamaan loppuun minun mielestäni myönteisellä tavalla.

Mutta mitä tulee Emuun, niin kyllä kieltämättä rahapolitiikka on erittäin vaikea asia ja saattaa olla niin, että ihmisten on erinomaisen vaikea ottaa kantaa. Minä luulen, että kansalaiset tänä päivänä odottavat, että eduskunta tekee tästä asiasta lopullisen ratkaisun.

Minun mielestäni suomalaisten pitäisi nyt varsin maltillisesti edetä tässä Emu-asiassa. Sehän ei kuitenkaan ole viime kädessä ihan meidän yksin määrättävissä, vaan ilmeisesti tämän vauhdin, millä me nyt olemme Emuun siirtymässä, määräävät sittenkin hyvin pitkälle Ranska ja Saksa ja muut suuret EU-maat. Esimerkiksi Ranskassa on mielenkiintoista nähdä, minkälaisen muutoksen presidentinvaihdos tulee runsaan kuukauden sisällä tuomaan Ranskaan. Aivan todennäköistä on kuitenkin, että jos Chirac, joka nyt johtaa

gallupeita, tulee presidentiksi, niin myös Ranskan EU-politiikka jotenkin tulee muuttumaan. Joka tapauksessa meidän pitää valmistautua Emuun.

Lopuksi haluan vielä todeta sen saman, minkä esitin Esko Seppäselä kysymyksenä. Miten hän kuvittelee, että Suomi siinä tapauksessa, että Emu syntyy, voisi jäädä sen ulkopuolelle uskotavasti? Kun tällainen viiden miljoonan ihmisen valuutta on ollut hyvin devalvaatioherkkä, niin voiko Esko Seppänen todella kuvitella, että esimerkiksi jokin ulkomainen taho tulee sijoittamaan tällaiseen rahaan? Päinvastoin todennäköisesti kävisi. Suomen pörssissä alkaisi aikamoinen vuoto ulkomaille ja aivan merkittäviä kansantaloudellisia häiriöitä tapahtuisi siinä tapauksessa, että Emu syntyy ja Suomi ei sen jäseneksi tulisi.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Elo puhui joustavasta inflaatiosta, toisin sanoen että tänä päivänä ja tänä vuonna se voisi olla 2 ja ensi vuonna 17 prosenttia 70-luvun malliin ja vaikka mitä. Sitähän tuommoinen heitto tarkoittaa. Minusta on kyllä hyvin arveluttavaa noin arvokkaalta paikalta kuin isolta puhujakorokkeelta lausua tuollaisia joustavan inflaation periaatteita. Sillähän juuri inflaatiota ruokitaan oikein mahtavasti, kun tulevan johtavan hallituspuolueen merkittävä kansanedustaja tällaisia laukoo ulos.

Kun hän puhuu investoinneista, niin hän vertailee siinä tilannetta Emussa ja Emun ulkopuolella. Hän voisi ottaa sellaisen vertailun, jossa ovat Ruotsi ja Norja nyt rinnakkain, joista toinen on EU:n ulkopuolella ja toinen sisäpuolella. Norja on ulkopuolella ja sinne tapahtuu investointeja. Siellä ovat valuuttakurssit kunnossa. Ruotsi on romahtamisen partaalla ja sinne ei investoi kukaan. Siinä on kunnan vertailu pohjaksi näille arvioille.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ajattelin, että en lähtisi tähän debatointiin, mutta kun tulevan hallituskumppanin merkittävä edustaja kysyy, niin täytyyhän sitä västata. Tässä on todella tämä Norja-efekti nyt käynnissä. Norjahan näytti, että on mahdollista olla jopa EU:n ulkopuolella eikä tapahtunut kaikkea sitä, mitä silloin peloteltiin.

Nyt minä muistutan ed. Elolle siitä, että Englanti ja Tanska eivät välttämättä lähde mukaan tähän asiaan ollenkaan, ja kansanäänestyksestä puheen ollen muistutan siitä, että Tanska tulee

äänestämään tästä asiasta kansanäänestyksessä. Miksi Suomessa on niin kamalan vaikeaa tässä asiassa äänestäminen, kun tanskalaiset osaavat ja voivat ja haluavat niin mahdollisesti tehdä?

Muistutan edelleen siitä, mitä tässä esitin, että saattaa olla, että tästä asiasta päättävät muut meidän puolestamme enemmistöpäätöksellä tai määräenemmistöpäätöksellä. Se on minun mielestäni kaikkein kovin juttu eli me emme itse enää ole sellaisessa tilanteessa, että me voisimme tähän asiaan ottaa kantaa, vaan kun siitä on päätös, eduskunnasta tulee kumileimasin. Kansanäänestys palauttaa meille vallan tässä kysymyksessä.

Ed. Jääskeläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Muistuttaisin ed. Eloa kuitenkin siitä, niin kuin ed. Pulliainenkin totesi, että joustavasta inflaatiosta puhuminen on kyllä aika vaarallista. Siitä voi lähteä aivan vääriä signaaleja.

Yhtyisin niihin ajatuksiin, joita ed. Pulliainen totesi Norjan ja Ruotsin tilanteesta. Me näemme kyllä, mitkä linjaukset niissä ovat. Ei kannata sitoa omaa kohtaloansa siihen, että on vain yksi ainoa vaihtoehto. Vaihtoehtoja näyttää olevan hyviä näitten suurten rakenteiden ulkopuolellakin.

Mitä tulee itse kansanäänestykseen, todennäköisesti olisi parempi niin päin, että eduskunta ensin päättäisi ja sitten se saatettaisiin kansanäänestykseen hyväksytään tai hylätään -asetelmaan. Luultavasti tämä malli jatkossa tämänkaltaisissa asioissa olisi parempi.

Ed. Elo (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Mitä tulee joustavaan inflaatiotavoitteeseen, minähän omassa puheenvuorossani asetin selvät rajat sille. Minä puhuin siitä, että Suomen inflaatio voisi olla esimerkiksi EU:n keskiarvo, joka tänä päivänä on noin 3,5 prosentin inflaatio. En minä ole puhunut 17 prosentin inflaatiosta enkä puhu 7 prosentinkaan inflaatiosta. (Ed. Pulliainen: Kysymys on käsitteistä!) — Kysymys on käsitteistä. — Mutta myöskin pyydän kaikkia niitä, jotka nyt ovat jonkin tiukan inflaatioprosentin takana, tarkkaan miettimään, mihin he perustavat oman näkemyksensä. Mikä on se talousoppi, mihin se perustuu? Onko se 2 prosenttia vai mikä se on? Joka tapauksessa tämä on kysymys, jota pitää hyvin vahvasti harkita.

Myöskin omassa puheenvuorossani toin esille sitoutumisen Korkmanin malliin. Minusta Korkmanin malli on erinomainen, ja se varmasti

tulee pitämään Suomen inflaation hyvin alhaisella tasolla. Mielestäni meidän pitää sitoutua alhaiseen inflaatioon. Miten se sitten määritellään, siitä varmasti voidaan keskustella.

Ed. Seppäselle vielä, kun hän sanoi, että Tanskassa suoritetaan kansanäänestys: Tanska on ollut 22 vuotta EU:n jäsen, ja siellä ehkä valmiudet kuitenkin ovat vähän erilaiset kuin meillä Suomessa esimerkiksi Raha- ja talousunionin käsitelyyn.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Tuo määrite "joustava inflaatio" on minunkin mielestäni käsittämätön. Sille ei oikein löydy rajoja, joihin sen määrittäisin. Mutta jos käsitin oikein ed. Elon puheenvuoron, se oli harvinaisen järkevä puheenvuoro sikäli, että meillä on tehty se virhe, että inflaatiota pidetään tietyn asteisena mörköinä, myöskin ns. hallittua inflaatiota, joka on ehkä vaikea käsite sekin, mutta se tarkoittaa sitä, että se on hallinnassa oleva inflaatio. Inflaatio on yhteiskunnan rattaiden rasva. Se on nousun, kasvun ja kehityksen merkki. Niin kauan kuin Suomessa inflaatiota ei esiinny, me olemme tässä samassa kurjuudessa, lievän asteisessa kurjuudessa, missä olemme olleet tähänkin saakka.

Inflaatiolla pelataan samalla tavalla kuin devalvaatiollakin. Kuitenkin se on välttämätön ollut suomalaisessa yhteiskunnassa, kumpikin niistä, ja tulee varmasti olemaan jatkossakin, myöskin devalvaatio, mikäli se pystytään toteuttamaan silloin, kun siihen on välttämätöntä tarvetta.

Rouva puhemies! Kun eduskunnan puhemies Lipponen, hallituksen muodostaja, täältä äsken poistui, ja kun katselen, että myöskin vasemmistoliiton riveistä päähenkilöt ovat poistuneet, niin minun voimakkaassa mielikuvituksessani oli sellainen näky, että jossakin kabinetissa vasemmistoliitolta kysytään, aiotteko te olla mukana hallituskuvioissa näiden esitysten jälkeen vai ette.

Toisin sanoen mielikuvani johtuu siitä, minkä vastauspuheenvuorossani totesin. Minä en ymmärrä nimittäin ed. Seppäsen tekemää lakialoitetta. Jos he ovat kerran menossa hallitukseen ja sitä kautta, hallitusohjelman kautta, vaikuttavat siihen ratkaisuun, mitä tässä tehdään, miten tämä kahdella tuolla istuminen on selitettävissä? Samanaikaisesti ed. Seppänen ja vasemmistoliitto huutavat jo tulevaisuuteen ja kansan apuun, vaikka itse ovat siellä, missä näistä asioista velvoittavasti päätetään, eli hallituksessa, niin kuin äsken ed. Seppänen ed. Elolle totesi, että rakas hyvä puolueystäväni — ei puolueystäväni

vaan hallitusystäväni siellä. Sekin osoitti sitä, että kyllä ed. Seppäsenkin on kovasti ja myöskin ed. Tennilä menossa hallitukseen, Lipposen hallitukseen.

Mitä tulee Emuun, siinä on oikeastaan kolme asiaa, jos se pelkistetään. Siinä on kysymys markasta, jollainen on täällä minun taskussanikin. Rouva puhemies, ei pitäisi kai esimerkkiä näyttää, mutta tämä on suomalainen markka. Tämä on yksi osa sitä. Yksi on suomalainen keskuspankkilaitos, kenen hallussa se on, Suomen vai Euroopan unionin. Kolmas on valuuttojen sidonnaisuus, sidonnaisuus joka estäisi meillä tuon paljon parjatun, mutta paljon käytetyn devalvaation.

Mielestäni oikeastaan yhdentekevää on suomalainen pankkilaitosjärjestelmä, keskuspankki, onko se Euroopan unionin hallussa tai ei. Meillä on aikanaan perustuslain vastaisella päätöksellä myytiin itsenäisyys Euroopan unionille, joka tänä päivänä päättää jopa siitä, kuinka suuri tai pieni on suomalainen ohranjyvä ja kaikkea siltä väliltä. Tämähän on systeemi ja järjestelmä. On aivan yhdentekevää, missä on Suomen keskuspankki, onko se Brysselissä vai jossakin muualla vai Suomessa.

Tunneperäinen kysymys omasta rahasta, siitä markasta, jota äsken teille näytin, on suomalaisen kannalta ja kansanäänestyksessäkin varmasti kaikkein eniten ihmisten tuntoihin vaikuttava asia. Oma rahahan on itsenäisyyden symboli, jota epätoivoisesti yritetään vielä Suomessa pitää yllä. Onhan markasta tehty lauluja, nikkelimarkasta, pennittömästä uneksijasta ja kaikesta paljon enemmänkin. Markka ja suomalainen raha on hyvin tärkeä suomalaiselle yhteiskunnalle. Tämä on se suuri ongelma, johon suomalainen tavallinen kadunihminen kiinnittää huomiota tehdessään kansanäänestyksessä ratkaisua siitä, menemmekö Euroopan raha- ja talousunionin jäseneksi vai emme. Tämä markka-asia on siis tunneperäinen asia. Sen me tiedämme hyvin.

Sitten törmätään erääseen todelliseen taloudelliseen ja merkitykselliseen tekijään. Se on juuri valuuttakurssit ja niiden kiinteys. Suomessa on jouduttu devalvoimaan kahdesta syystä. Devalvaatio, niin sisäinen kuin ulkoinenkin devalvaatio, on tarpeen kahdessa tapauksessa. Toinen on se, jos markka vahvistuu liikaa, toisin sanoen tämä on suomalaisen viennin kilpailukykyyn esteenä. Toinen mahdollisuus on se, että kotimaiset kustannustekijät tuotannossa kasvavat niin, että kilpailukyky tästä syystä heikkenee ja ulkomaankaupan kasvu ja menestyminen käy mahdotto-

maksi. Näitä asioita suomalaisessa yhteiskunnassa on aina vuosikymmenien aikana korjattu devalvaatiolla, toisin sanoen markan arvoa muuttamalla. Niin tehtiin myöskin vuonna 91, ensin 12,3 prosentin devalvaatiolla, sen jälkeen laskemalla markka kellumaan. Toisin sanoen markkinavoimat laskevat, mikä on markan arvo suhteessa muihin valuuttoihin.

Muistamme hyvin, että vuonna 91 puhuttiin Sorsan sopimuksesta, toisin sanoen ulkoista devalvaatiota pyrittiin torjumaan sisäisellä devalvaatiolla, saamaan yhteiskunnassa sopimus, jossa pahimmillaan tai parhaimmillaan kustannustaso olisi alennettu palkkoja laskemalla. Tiedämme varsin hyvin, kuinka kävi. Sorsan sopimus ei sellaisenaan olisi missään tapauksessa kylä asiaa auttanutkaan. Palkkojen jäädyttäminen ei auttanut, koska markkamme sittemmin devalvoitui jopa lähes 40 prosenttia. Se olisi merkinnyt silloin sitä, että jos sama asia olisi korjattu sisäisellä devalvaatiolla, mikä on pakko tehdä, jos meidän valuuttamme on Emu-kurssin mukaisesti sidottu kiinteäksi, meidän palkkojamme olisi pitänyt laskea noin 30 prosenttia. Tulevaisuudessakin, jos me emme voi muuttaa kustannustason nousun tai markan arvon aiheuttamaa epätasapainoa ulkoisella devalvaatiolla, silloin on mentävä Ihalaisen puheille ja sanottava, että sopisiko, Ihalainen, että palkkoja lasketaan 30 prosenttia, muuten lakkaa vienti vetämästä ja yhteiskunnan pyörät lakkaavat pyörimästä.

Kun me menemme Euroopan talous- ja rahaunioniin, käytännössä se merkitsee sitä, että me emme pysty enää häiriötiloja hoitamaan devalvaatiolla. Toinen mahdollisuus on sisäinen devalvaatio, joka ei tule suomalaisessa yhteiskunnassa ainakaan tulevina vuosikymmeninä toteutumaan; sellaista konsensusta ei tähän yhteiskuntaan saada. Näin ollen suomalaisen yhteiskunnan sitominen Euroopan talous- ja rahaunioniin sillä talousjärjestelmällä, mikä meillä tällä hetkellä on, on suomalaisen yhteiskunnan tuho, tulevan kitsautemme ja köyhyyden ja kurjuuden aikaa vuosikymmeniksi eteenpäin. Tuskin pärjätään silläkään.

Näin ollen, vaikka me hyväksyisimme, että meillä ei puhuta enää markoista, ei nikkelimarkoista eikä penneistä, ja vaikka hyväksyisimme sen, että suomalainen pankkijärjestelmä, keskuspankki, menee Euroopan unionin haltuun, niin on kolmas asia, ja se on valuuttakurssien sidonnaisuus. Me emme suomalaisella talousjärjestelmällä tule koskaan onnistumaan, jos me emme saa korjata virheellistä kurssiamme devalvaatiol-

la tulevaisuudessa, niin kuin on tehty tähänkin saakka. Sen takia Emu on mahdoton ja kauhistus. Siihen ei tietysti voida mennä.

Mitä sitten tulee tähän kansanäänestykseen, kun sitä nyt esitetään ja pyydetään tässä lakialoitteessa, se on samanlainen farssi kuin oli aikanaan Euroopan unionin jäsenyydestä tehty kansanäänestys. Eivät ihmiset tiedä muuta kuin tunneperäisesti, mitä he äänestävät. Tässäkin tapauksessa he äänestävät sitten kotoisen markan säilyttämisen puolesta, joka on tietysti vain yksi osa tätä kokonaisuutta. Kansanäänestyksellä ei tällaisia asioita voida ratkaista, vaan ne on tämän talon, edustuksellisen demokratian, selkärangaisesti ratkaistava suomalaisen yhteiskunnan parhaaksi.

Kyllä minulle sopii kansanäänestys. Se on hieno asia, että kansa pääsee sanomaan näkemyksensä, mutta se monta kertaa vain sekoittaa järjestelmää ja päätöskykyä. Tämän talon ja seuraavan hallituksen ja sitä tukevien ryhmien on otettava tulevaisuudessa vastuu siitä, mitä tapahtuu Emun osalta, liittymekö siihen kokonaisuudessaan vai emme.

Vielä kerran, ed. Seppänen: Minua hämmästyttää se asia, että kun te nyt olette menossa viiden suuren puolueen hallitukseen ja tämän hallituksen hallitusohjelmassa aivan varmasti tullaan ottamaan sitovasti kantaa meidän suhteeseemme Euroopan talous- ja rahaunioniin, mikä on vasemmistoliiton asema tässä systeemissä. Oletteko te päättäneet näin kapinoidessanne tulevaa hallitusta vastaan, että te jäätte pois tästä hallituksesta, mikä olisi tietysti toisaalta ymmärrettävää ja jopa teille soveliaista sen hallituksen tulevaisuus huomioon ottaen? Vai oletteko te edelleen mukana mutta muutaman päivän neuvottelujen jälkeen teiltä on kokonaisuudessaan häipynyt luottamus tulevaan Lipposen hallitukseen ja tällä tavalla te nyt huudatte kansan perään, jotta pääsette sen selän taakse näissä asioissa, koska te ette luota tämän hallituksen päätöksentekokykyyn? Vai onko kysymys siitä, ed. Seppänen, teidän teette hyviä kirjoja, "EU vai EI", minä luin sen, se on erinomainen kirja, ja tämän esityksen perustelut on otettu juuri siitä kirjasta hiukan sivistyssanoja lisäämällä, mutta - - ai, te olette jonnekin menossa, kyllä minä voin puhua vielä viisi minuuttia, jos teillä on aikaa, haluatte jossakin käydä ja pidätte seuraavaksi puheenvuoron.

Mutta vielä se asia, onko kysymys siitä, että aiotte tehdä uuden kirjan, Emu vai ei? Muuhun käsitykseen näillä perusteilla ei pääse. Minä ih-

mettelyn, miten hallituksen muodostaja, puhemies Lipponen tämän asian ymmärtää ja teidän esityksenne vaikuttavana hahmona vasemmistoliiton keskuudessa.

Ed. Elo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Aittoniemen puheenvuorossa oli paljon asiaa ja paljon populismia. Ehkä populismista vain eräs esimerkki, kun hän toteaa, että inflaatio on meidän taloutemme rasva. Minusta on kuitenkin vähän liioiteltua, että inflaatio pelkääntään Suomen talouden pistäisi käyntiin.

Kun ed. Aittoniemi samassa yhteydessä vielä toteaa, että meidän pitää säilyttää devalvaation mahdollisuus ja muut, niin kyllä tämä oli puheenvuoro menneiltä ajoilta, ed. Aittoniemi. Me elämme nyt aivan toista aikaa, ja rahapolitiikan keinot ovat ihan erilaiset. Siinä mielessä tämän laatuinen puheenvuoro on tietysti omiaan sekoittamaan kansalaisten ajatuksia.

Rouva puhemies! Lopuksi vielä, kun tässä on ollut paljon keskustelua inflaatiotavoitteesta, niin oman joustavan inflaatiotavoitteen kerran vielä määrittelen sillä tavalla, että se on inflaatio-

tavoite, joka vastaa Euroopan unionin jäsenmaiden keskiarvoa.

Toinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

3) Lakialoite laiksi rakennuslain muuttamisesta

Lakialoite 2/1995 vp (Helle ym)

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ympäristövaliokuntaan.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona tämän kuun 19 päivänä kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 14.00.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen